

Asia: VM144:00/2017 VM/2067/03.01.00/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi väestötietolain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit luonnoksesta

Väestörekisterikeskus (VRK) kiinnittää huomiota siihen, että 4 §:ään ehdotetussa uudessa 3 momentissa käytettäisiin käsitettä "yleinen tietosuojasetus", vaikka muualla laissa (esim. 2 §:ssä) ehdotetaan käytettävän pelkästään käsitettä "tietosuojasetus". Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi Väestörekisterikeskus ehdottaa, että myös 4 §:n 3 momentissa käytettäisiin viimeksi mainittua käsitettä.

Esityksessä tuodaan esille VRK:n väestötietojärjestelmän (VTJ) osalta henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kysymyksiä.

Esityksessä mm. todetaan (s. 7), että rekisteröidyn oikeudet, siltä osin kun ne sisältyvät jo henkilötietolakiin, on toteutettu myös väestötietojärjestelmässä. Siltä osin, kun oikeudet ovat uusia ja niitä sovelletaan väestötietojärjestelmään, on paikoin tarpeen muuttaa väestötietolakia.

VRK:n varmennetoimintaan kytkeytyviä, henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kysymyksiä ei tuoda vastaavalla laajuudella esityksessä esille. Esityksessä voitaisiinkin todeta, että henkilötietolain mukaiset rekisteröidyn oikeudet on myös toteutettu VRK:n varmennetoiminnan osalta ja siltä osin, kun oikeudet ovat uusia ja niitä sovelletaan varmennetoimintaan, on paikoin tarpeen muuttaa väestötietolakia.

Vastaavasti todetaan selvyiden vuoksi, että seuraavat VTJ:tä koskevat esityksen huomiot soveltuvat varmennetoimintaan:

- Väestötietolaki ei sisällä erityistä informointioikeutta koskevaa sääntelyä. Tietosuojasetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin. Artikla tulee

suoraan sovellettavaksi väestötietojärjestelmään, eikä menettelystä ole säädetty erikseen väestötietolaissa.

- Myös säännös tiedon poistamisesta on tarpeeton, sillä tietosuoja-asetuksen 17 artiklassa säädetään oikeudesta tietojen poistamiseen. Oikeudesta ei ole tarvetta säätää erikseen.
- Muilta osin rekisteröidyn oikeudet ja niiden soveltuminen väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyyn perustuvat suoraan tietosuoja-asetukseen, eikä oikeuksien toteutuminen tai asetuksen ensisijaisuus edellytä säädösmuutoksia.
- Henkilötietojen käsittely rekisterihallinnon viranomaisten toimesta on lähtökohtaisesti lakisääteistä: käsittelystä säädetään väestötietolaissa. Lisäksi varmennetoiminnan osalta henkilötietojen käsittelystä säädetään laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009) 6 § Henkilötietojen käsittely. Sääntely koskee VRK:ta sen toimiessa varmentajan roolissaan tunnistuspalvelun ja luottamuspalvelun tarjoajana. Käsittelyn oikeusperusta on siis henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohta.
- Jatkossa käsittelyn oikeusperusteet olisi johdettava tietosuoja-asetuksesta. Väestötietojärjestelmän käsittelyn oikeusperuste olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta niiltä osin, kun käsittelystä on suoraan säädetty väestötietolaissa tai väestötietolaki sisältää säännöksen sellaisesta rekisterihallinnon viranomaisen tehtävästä, jonka yhteydessä henkilötietojen käsittelyä suoritetaan.

Esityksen sivulla 16 rajoitusoikeuden yhteydessä varmennetoiminnan osalta todetaan seuraavaa:

”Viralliset henkilötiedot ovat myös olennaisia henkilön tunnistamisessa, eikä vahvaa sähköistä tunnistamista voida tehdä ilman henkilötietojen luovutusta.”

VRK esittää kyseistä lausetta täydennettäväksi seuraavasti: Viralliset henkilötiedot ovat myös olennaisia varmenteiden haku- ym. rekisteröintiprosessissa ja varmennetilausten hallinnassa, kuten myös henkilön tunnistamisessa ja luottamuspalvelun tarjonnassa, eikä vahvaa sähköistä tunnistamista tai esimerkiksi sähköistä allekirjoittamista voida tehdä ilman henkilötietojen luovutusta.

Väestötietolain 66 §:ssä Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen todetaan, että hakemuksen vastaanottajan on noudatettava tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa säädettyjä varmenteen myöntämistä koskevia vaatimuksia. Vastaavaa sääntelyä tulee sisältyä väestötietolain 67 §:ään Muun varmenteen hakeminen ja myöntäminen. 67

§:n mukaan "Väestörekisterikeskuksen on tällöin varmistettava, että hakemuksen vastaanottaja noudattaa tietosuojasetuksen ja tietosuojalain henkilötietojen käsittelyä sekä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen varmenteen myöntämistä koskevia säännöksiä." VRK esittää 67 §:ään lisättäväksi viittauksen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin.

Esityksen 67 §:n perusteluja esitetään korjattavaksi siten, että pykälän otsikointi Kansalaisvarmenteen hakeminen ja myöntäminen muutetaan Muun varmenteen hakeminen ja myöntäminen.

Tietosuojasetuksesta johtuvat ehdotukset

Väestörekisterikeskus pitää esitettyjä muutosehdotuksia perusteltuina ja kannatettavina.

Ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevat ehdotukset

Väestörekisterikeskus esittää, että lain 9 §:n 1 momenttiin ehdotetun uuden 1 kohdan sanamuotoa muutettaisiin niin, että ulkomaan kansalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, jos hänelle _on myönnetty_ oleskelulupa tai -kortti, hänen oleskeluoikeutensa _on rekisteröity_ tai Maahanmuuttovirasto _on tehnyt_ muun myönteisen päätöksen oleskeluoikeudesta. Tällainen sanamuoto huomioisi ehdotettua sanamuotoa paremmin sitä, että kyseistä lainkohtaa voidaan soveltaa myös maistraatissa luvan myöntämisen tms. jälkeen, eikä ainoastaan Maahanmuuttovirastossa välittömästi sen yhteydessä, kun lainkohdassa tarkoitettu myönteinen päätös oleskeluoikeudesta tehdään.

Maistraatti voisi siis tallettaa ulkomaalaisen tiedot väestötietojärjestelmään ja antaa hänelle henkilötunnuksen jo pelkästään sillä perusteella, että henkilölle on myönnetty oleskelulupa tai -kortti, että hänen oleskeluoikeutensa EU-kansalaisena on rekisteröity tai että Maahanmuutto-virasto on tehnyt muun myönteisen päätöksen hänen oleskeluoikeudestaan. Kun nämä edellytykset täyttyisivät, maistraatilla ei olisi tarvetta erikseen arvioida, täytyvätkö jotkin momentin 2–4 kohdassa mainituista edellytyksistä. Näiden arviointi edellyttää usein lisäselvityksen toimitamista maistraatille esimerkiksi työsuhteesta tai opiskelusta. Täten edellä kuvattu menettely voitaisiin arvioida vähentävän ulkomaan kansalaisen hallinnollista taakkaa sekä sujuvoittamaan rekisteröintiasian käsittelyä maistraatissa.

Väestörekisterikeskuksen käsityksen mukaan edellä ehdotetulla lakitekstin täsmennyksellä ei olisi vaikutusta siihen Maahanmuuttoviraston sähköiseen prosessiin, jossa viraston asiakkaan

henkilötiedot talletetaan väestötietojärjestelmään käytännössä samalla kun oleskeluoikeutta koskeva myönteinen päätös merkitään asianhallintajärjestelmään.

Edellä mainitun johdosta Väestörekisterikeskus esittää myös, että ehdotetun 22 §:n 1 ja 3 momentissa viitattaisiin lain 9 §:n 1 momentin 1–4 kohtiin. Näin ollen maistraatin lisäksi myös Verohallinto voisi ottaa vastaan tietojen tallettamispyyntöön ja rekisteröidä tiedot väestötietojärjestelmään edellä mainitun uuden 1 kohdan nojalla.

Suomen ulkomaan edustuston tehtävät ulkomaan kansalaisen tietojen vastaanottajana

Väestörekisterikeskus esittää huolensa siitä, että lain 22 §:ään ehdotettujen muutosten myötä ei laissa olisi enää säännöstä siitä, että Suomen ulkomaan edustuston tehtävänä on väestötietojärjestelmään talletettavien henkilötietojen vastaanottamisen lisäksi henkilön henkilöllisyyden tarkastaminen hänen matkustusasiakirjastaan sekä muiden esitettyjen asiakirjojen oikeellisuuden varmistaminen. Vastaavan sisältöinen säännös sisältyisi tietoja tallettavien viranomaisten osalta ehdotettuun 9 §:n 2 momenttiin ja tietojen tallettamispyyntöön vastaanottavien viranomaisten osalta ehdotettuun 22 §:n 2 momenttiin. Suomen ulkomaan edustusto ei jatkossa olisi kummankaan säännöksen soveltamisalan piirissä. Tarkemmat säännökset tallettamispyyntöön vastaanottajan ja tietojen tallettajan tehtävistä on annettu väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen 30 §:ssä, mutta asetuksenantoperusteen puuttuessa Suomen ulkomaan edustustot eivät voisi kuulua myöskään tuon säännöksen soveltamisalaan.

Väestörekisterikeskus ehdottaa, että edellä selostettu ongelma korjattaisiin esimerkiksi muuttamalla 9 §:ään ehdotetun uuden 3 momentin sanamuotoa siten, että velvollisuus varmistua ulkomaan kansalaisen henkilöllisyydestä koskisi ulkomaan kansalaisen tiedot vastaanottavan ja väestötietojärjestelmään tallettavaa viranomaista, taikka muuttamalla 22 §:n ehdotettua 2 momenttia niin, että säännös koskisi pyynnön tai henkilötietojen vastaanottajaa.

Henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskevat ehdotukset

Väestörekisterikeskus kannattaa ehdotuksessa esitettyä muutosta, jonka mukaisesti sähköinen asiointitunnus muutettaisiin viran puolesta aina, kun henkilötunnuskin muuttuu.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevat ehdotukset

Oikeusperuste, kun väestötietojärjestelmästä peräisin olevaa tietoa yhdistetään muuhun tietoon

Väestörekisterikeskuksen tietopalvelua tuottaessa väestötietojärjestelmästä peräisin olevaa tietoa voidaan yhdistää muuhun tietoon VRK:n valtuuttaman alihankkijan toimesta. VRK on katsonut, että koska tällöin ei ole kyse puhtaasti VTJ-tiedon käsittelystä, tällaiselle ulkopuolisen tiedon hyödyntämiselle tulisi vastaavasti olla lainsäädännössä peruste.

Lakiesitysluonnoksen 47 §:ään sisältyy uusi käsittelyn oikeusperuste, jonka mukaan Väestörekisterikeskus päättäisi VTJ-tietojen luovuttamisesta vastaavana viranomaisena ”sellaisten yleisesti tarpeellisten tietopalvelujen tuottamisesta, mukaan lukien tietojen luovuttamisesta ja tilastomuotoisista palveluista, jotka mahdollistavat väestötietojärjestelmän tietojen hyödyntämisen tämän lain mukaisesti”. Väestörekisterikeskus pitää tätä sääntelyä tarpeellisenä ja kannatettavana. Väestörekisterikeskus esittää kuitenkin edelleen harkittavaksi, muodostaako lakiesitysluonnoksen 47 § riittävän oikeusperusteen myös sille, että yhteistyökumppani yhdistää tietopalvelun (esimerkiksi tilastopalvelun) tuottamiseksi VTJ-tietoja asiakkaan tai kolmannen tietoon.

34 § Tietojen muu luovuttaminen

— — —

Väestörekisterikeskus voi lisäksi tuottaa ja luovuttaa sellaista rajattuun käyttö-tarkoitukseen tarpeellista tilastomuotoista tietoa, joka on laadittu Väestötietojärjestelmän tietoja hyödyntäen, mutta josta yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa. Tällaisessa tilastomuotoisessa esityksessä voidaan Väestörekisterikeskuksen harkinnan mukaan hyödyntää Väestötietojärjestelmän sisältämiä henkilö-, rakennus-, huoneisto- ja kiinteistötietoja sekä Väestötietojärjestelmän ulkopuolista, Väestörekisterikeskuksen asiakkaan tai kolmannen tietoa.

XX § Tietojen yhdistäminen

Väestörekisterikeskus voi tämän lain mukaista väestötietojärjestelmän tietoja hyödyntävää palvelua tuottaessaan harkintansa mukaan antaa luvan tietojen yhdistämiselle siten, että väestötietojärjestelmän yhdistetään asiakkaan tai kolmannen tietoon, silloin kun se on tarpeellista Väestörekisterikeskuksen päättämän tietopalvelun tuottamiseksi.

Esityksen vaikutukset

Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Esitysluonnoksen luvussa 3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan on Ulkomaalaisten rekisteröinti -otsikon alla esitetty, että muutoksen toteutuessa ulkomaalaisen ensirekisteröinti jäisi maistraatissa suoritettavaksi käytännössä vain tapauksissa, joissa ulkomaalainen ei asioi Maahanmuuttoviraston kanssa maahantuloon liittyen. On kuitenkin huomioitava, että väestötietojärjestelmän tekniset tarkistukset estävät Maahanmuuttoviraston (tai Verohallinnon) yrittämän rekisteröinnin silloin, kun väestötietojärjestelmään rekisteröitynä on jo henkilö, jonka henkilötiedot ovat lähes tai täysin samat. Tällöin ensirekisteröinti on tehtävä maistraatissa, jotta maistraatti voi varmistua siitä, ettei kyseessä ole sama kuin väestötietojärjestelmään jo rekisteröity henkilö.

Maahanmuuttovirasto ei jatkossakaan voisi suorittaa ensirekisteröintiä myöskään tilanteissa, joissa ulkomaan kansalainen on hakenut oleskelulupaa ulkomailla paikkakunnalla, jossa oleskelulupahakemusten vastaanotto on ulkoistettu yksityiselle palveluntarjoajalle. Tällöin henkilö ei fyysisesti asioi Suomen edustuston tai muunkaan viranomaisen luona oleskeluluvan käsittelyprosessin aikana, jolloin henkilöä ei voida väestötietojärjestelmää koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla tunnistaa eikä henkilön tietoja siten voida tallettaa väestötietojärjestelmään oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä.

Edellä mainitut tilanteet olisi myös syytä mainita vaikutusarvioinnissa, vaikka niillä ei voida olettaa olevan vähäistä suurempia vaikutuksia maistraatin tai Maahanmuuttoviraston resurssitarpeeseen.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen luvussa 3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset on todettu, ettei olosuhteiden valossa ole pidettävä merkittävänä ehdotetun lainmuutoksen tuomaa uutta asetelmaa, jossa osa ulkomaan kansalaisista rekisteröitäisiin ilman pyyntöä ja osalta vaadittaisiin pyyntö. Seuraavat huomiot tukevat Väestörekisterikeskuksen mielestä tämän asetelman hyväksyttävyyttä.

Rekisteröinti ilman pyyntöä koskisi EU-kansalaisten osalta sitä ryhmää, joka rekisteröi oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastolla. Kolmannen valtion kansalaisten kohdalla rekisteröinti ilman pyyntöä koskisi sitä ryhmää, joka saa oleskeluluvan Suomeen. Kummassakin tapauksessa on kyse muusta kuin lyhytaikaisesta oleskelusta. EU-kansalainen on velvollinen rekisteröimään oleskeluoikeutensa yleensä viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahantulosta. Kolmannen valtion kansalainen taas voi oleskella viisumilla tai viisumitta enintään kolme kuukautta, jonka jälkeen hänellä on oltava oleskelulupa. Kyseessä on siis sellainen ulkomaan kansalaisten ryhmä, joka on jäämässä Suomeen muuten kuin lyhytaikaisesti. Siksi voidaan olettaa, että heillä tulisi joka tapauksessa suhteellisen nopeasti olemaan tarve saada tietonsa talletetuksi väestötietojärjestelmään, ja koska heitä koskeva asia joka tapauksessa käsitellään Suomen viranomaisessa, on perusteltua, että heille voidaan samalla antaa henkilötunnus.

Sen sijaan pyynnöttömän menettelyn ulkopuolelle jäävät ulkomaan kansalaiset ovat niitä, jotka joko tulevat Suomeen hyvin lyhyeksi ajaksi tai joiden ei tarvitse muutenkaan asioida Maahanmuuttoviraston kanssa. Viimeksi mainittuja ovat Pohjoismaiden kansalaiset, joiden kohdalla syntyy joka tapauksessa muuttoilmoitusvelvollisuus, jos oleskelu Suomessa on pysyväisluontoista. Siinä yhteydessä heidän tulee Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välisen väestön rekisteröintiä koskevan sopimuksen säännösten mukaisesti käydä maistraatissa tekemässä muuttoilmoitus, joka samalla käsitellään lain edellyttämänä tietojen tallettamispyyntönä. Lyhytaikaisesti Suomessa oleskelevien kohdalla on perusteltua edellyttää omaa pyyntöä tietojen tallettamisen perusteena, sillä heidän kohdallaan ei ole selvää, että tietojen tallettaminen ylipäänsä tulee olemaan tarpeen, eivätkä he välttämättä tule asioimaan Suomen viranomaisten kanssa niin, että maahanmuutto-, vero- tai väestötietoviranomaiset edes tulisivat tietoisiksi heidän Suomessa olostaan. Tällöin rekisteröinti ilman omaa pyyntöä on luonnollisesti mahdottomuus.

Samana luvun lopussa on esitetty arvio, että väestötietojärjestelmä tavoittaa vain heikosti tai ei lainkaan erityisesti EU-alueella liikkuvan työvoiman. Väestörekisterikeskuksen käsityksen mukaan arvio saattaa osua oikeaan niiden ulkomaisten työntekijöiden kohdalla, jotka tulevat Suomeen lähetettyinä työntekijöinä tai työskentelevät Suomessa niin, etteivät ole täällä yleisesti verovelvollisia. Sen sijaan niiden kohdalla, jotka ovat pidemmän aikaa Suomessa, tietojen tallettaminen väestötietojärjestelmään tulee yleensä hyvin pian tarpeelliseksi sosiaaliturvaan tai verotukseen taikka kunnallisten palvelujen tai pankki- tai puhelinliittymän saamiseen liittyvien edellytysten takia. Täten esitys parantaisi Väestörekisterikeskuksen käsityksen mukaan väestötietojärjestelmän kattavuutta pääsääntöisesti vain niiden ulkomaisten työntekijöiden osalta, jotka tällä hetkellä hakevat oleskelulupaa Suomeen tai rekisteröivät EU-oleskeluoikeutensa täällä, mutta eivät siinä yhteydessä tai myöhemminkään pyydä tietojensa tallettamista väestötietojärjestelmään. Sen sijaan lähetettyjen työntekijöiden tai puhtaasti EU:n vapaan liikkuvuuden turvin Suomessa lyhytaikaisesti työssä käyvien osalta esitys ei muuta tilannetta, koska nämä eivät tule pyynnöttömän rekisteröinnin piiriin.

Taloudelliset vaikutukset

Sähköisen asiointitunnuksen muuttaminen henkilötunnuksen kanssa aiheuttaa väestötietojärjestelmään muutostarpeen, jonka arvioitu kustannus on noin 20.000 euroa.

Muutoin esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset olisivat tässä vaiheessa arvioituna pienehköjä.

Muut kommentit

Muuttoeston oikeusperuste

Väestötietojärjestelmään merkittävä muuttoesto on tarkoitettu henkilöille, joiden tiedoilla on tehty väärä muuttoilmoitus tai jotka pelkäävät, että heidän tiedoillaan tullaan tekemään väärä muuttoilmoitus maistraatille. Muuttoesto on voitu merkitä henkilön tiedoksi väestötietojärjestelmään vuodesta 2013 lukien. Muuttoestosta ei ole kuitenkaan säädetty väestötietolaissa. Väestörekisterikeskus esittää harkittavaksi tulisiko muuttoesto lisätä väestötietolain väestötietojärjestelmän tietosisältöä koskevaan väestötietolain 13 pykälään.

Muuttoesto vaikuttaa siten, että sen voimassa ollessa henkilön tiedoilla ei voida tehdä muuttoilmoitusta normaaleja ilmoitusmenettelyitä käyttäen, ts. esto vaikuttaa ko. henkilön muuton teknisenä esteenä väestötietojärjestelmässä. Tietoa muuttoestosta ei luovuteta edelleen. Muuttoestolla ei näin ollen ole vaikutusta muualla, esimerkiksi Postin palveluissa, vaan henkilön on pyydettävä Postilta erikseen muuttosuojausta. Henkilö itsekään ei voi muuttoeston voimassa ollessa tehdä muuttoilmoitusta maistraatille kuin sähköisessä muuttoilmoitus-palvelussa, joka edellyttää henkilön vahvaa tunnistusta. Ellei henkilöllä ole mahdollisuutta käyttää sähköistä muuttoilmoituspalvelua, muuton rekisteröinti edellyttää henkilökohtaista käyntiä maistraatissa, jolloin pyynnön tekijän on todistettava henkilöllisyytensä. Jatkossa on tarkoitus, että henkilö pystyisi merkitsemään tai poistamaan muuttoeston myös itsepalveluna Väestörekisterikeskuksen sähköisessä palvelussa vahvasti tunnistautuneena.

Täysivaltainen henkilö voi pyytää muuttoeston merkitsemistä itselleen sekä yksinhuollossaan oleville lapsille. Jos lapsi on vanhempiensa yhteishuollossa tai hänellä on muuten useampia huoltajia, huoltajien tulee yhdessä pyytää muuttoestoa lapselle. 15 vuotta täyttäneelle ala-ikäiselle muuttoesto voidaan merkitä hänen omasta pyynnöstään, mutta maistraatti voi harkintansa mukaan varata alaikäisen huoltajille tilaisuuden lausua asiasta. Edunvalvoja voi pyytää muuttoeston merkitsemistä päämiehelleen, jos edunvalvojalla on tuomioistuimen määräys, joka oikeuttaa päättämään myös päämiehen henkilöä koskevista asioista.

Muutosesitys väestötietolain 61 §:n soveltamisalaan

Väestörekisterikeskus toteaa, että väestötietolain muutoksen yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista tarkastella myös kansalaisvarmenteen teknisen alustan tarjoajan mahdollisuutta halutessaan laajentaa palveluaan asiakkaiden ja yhteistyökumppanien toivomaan suuntaan. Tällä hetkellä valtion liikkeelle laskeman kansalaisvarmenteen voi tallettaa ainoastaan viranomaisen asiakirjalle, ei muille (esim. yksityisen palveluntarjoajan) teknisille alustavaihtoehdoille. Olisi tavoiteltavan digitalisaatiokehityksen sekä kuluttajan etu, että sähköisen tunnistamisen ja allekirjoituksen palveluja, myös viranomaispalveluja, olisi mahdollista saada mahdollisimman laajasti ja samanarvoisin mahdollisuuksin. Tämä tavoite on kirjattu myös tunnistus- ja luottamuspalveluasetukseen sekä sähköisistä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annettuun

lakiin tavoitteena edistää sähköisen asioinnin ja tunnisteiden nykyistä laajempaa käyttöä. Olisi siis mahdollistettava valtion takaaman kansalaisvarmenteen sijoittaminen myös kaupallisen palveluntarjoajan alustalle, jos osapuolilla on tahtotila tällaiseen ratkaisuun. On varsin todennäköistä, että valtion tarjoamasta varmenneinfrastruktuurista halutaan hankkia palveluita laajemminkin yksityisen sektorin kumppanien käyttöön.

Olisi siis tarkoituksenmukaista, että nykyisin pykälämuotoilusta poistetaan rajoite varmenteen sisällyttäminen ainoastaan viranomaisen alustalle ja lainkohdassa todetaan ainoastaan, että kansalaisvarmenne sisältyy ”asiakirjaan” tai ”alustaan”.

Nykyisessä väestötietolaissa on säädetty 61 §:ssä kansalaisvarmenteen sisällyttämisestä viranomaisen myöntämälle asiakirjalle (henkilökortti) seuraavasti:

”Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Väestörekisterikeskuksen luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, joka sisältyy henkilökorttilaissa (663/2016) tarkoitettuun henkilökorttiin tai muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan, ja jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten. Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan myös muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvää Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta, jota käytetään edellä mainittuun tarkoitukseen ja joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa asetetut vaatimukset. (25.8.2016/665)”

Edellä esitetyillä perusteilla VRK:n esittää, että väestötietolan 61 §:ää muutettaisiin seuraavasti:

”Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Väestörekisterikeskuksen luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, joka sisältyy henkilökorttilaissa (663/2016) tarkoitettuun henkilökorttiin tai muuhun asiakirjaan tai tekniseen alustaan, ja jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten. Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan myös muuhun asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvää Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta, jota käytetään edellä mainittuun tarkoitukseen ja joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa asetetut vaatimukset. (25.8.2016/665)”

Asiointijärjestelmässä käsiteltävät henkilötiedot

Tietosuoja-asetuksen resitaalien ja TATTI-työryhmän kannanoton mukaan rekisterinpitäjän oikeutettu etu, joka on nk. yhteysvaatimuksen seuraaja käsittelyn oikeusperusteena, ei sovellu viranomaisen suorittamaan käsittelyyn. Lainsäätäjän tehtävä on vahvistaa lailla käsittelyn oikeusperuste, jonka nojalla viranomaiset voivat käsitellä henkilötietoja, eikä tähän tarkoitukseen tulisi soveltaa oikeutettua etua tai suostumusta.

Luonnollinen tapa varmistaa VRK:n asiointijärjestelmissä olevien henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on säätää lailla tällaisesta käsittelystä. Väestörekisterikeskuksen näkemyksen mukaan voisi olla edelleen aiheellista säätää nimenomaisesti oikeusperusteesta henkilötietojen käsittelylle VRK:n asiointijärjestelmissä. Väestörekisterikeskus esittää seuraavaa muutosta väestötietolakiin.

70 a § Henkilötietojen käsittely asiakkuuden- tai asianhallinnassa

Suorittaessaan tässä tai muussa laissa säädettyä tehtävää, Väestörekisterikeskus voi käsitellä sellaisia henkilötietoja, jotka ovat sen toiminnassa tarpeen asiakkuuden- tai asianhallinnan tarkoituksessa. Henkilötietoja voidaan käsitellä sellaisista henkilöistä, jotka asemansa perusteella edustavat Väestörekisterikeskuksen asiakkaita, alihankkijoita tai muita sidosryhmiä, sekä sellaisista henkilöistä, jotka muuten asioivat Väestörekisterikeskuksessa.

Tietoja, joita voidaan tämän pykälän 1 momentin nojalla käsitellä, ovat erityisesti henkilön nimi, henkilön asemaan liittyvät yhteystiedot, mukaan lukien sähköpostiosoite, sekä henkilön tunnistamisessa tarpeelliset tiedot, mukaan lukien henkilötunnus.

Viskari Janne
Väestörekisterikeskus

Kallio Noora
Väestörekisterikeskus - Hallinto ja yhteiset palvelut, johtava asiantuntija
Noora Kallio